

Hej

שלום עליכם
Sholem
aleichem

Šukar
dive

Lasho
djes

Latcho
diives

Latcho
dive

Hei

Hei

Bürest

Buaregh

Buoris

Bures

URVAL AV KULTURUTBUD KOPPLAT TILL SVERIGES NATIONELLA MINORITETER I GÄVLEBORG

mars-maj 2021

[Arkivmaterial kopplat till Finland eller finska](#)

Arkiv Gävleborg har:

- arkiv som handlar om humanitära insatser för Finland och finska barn under kriget. I arkiven finns bland annat listor på finska barn som kom till Sverige och familjer som tog emot dem samt en del brev, ibland skrivna på finska. Det finns fler arkiv som är intressanta, bland annat Röda korsets olika arkiv eftersom organisationen var engagerad i mottagandet. Arkiven är fria att forska i men inte utlagda på internet.

- stora arkiv från finska föreningar verksamma i Gävleborgs län (med ibland handlingar på finska):

. Finska klubben i Gävle, material från 1958 till 2008. Här finns bland annat klubbens medlemstidning på finska, *Geflen Suomalainen* från 1971 till 2001

. Finska föreningarna Södra Norrlands distrikt. Sträcker sig från 1958 till nutid. Distriktets handlingar innehåller bland annat protokoll och information om lokala avdelningar/föreningar inom distriktet. Även dessa arkiv är fria att forska i men finns inte på internet.

Sök på "Finland" respektive "finska" i [Arkiv Gävleborgs databaser](#) så kommer listor över arkiven upp.

[Dokument i fokus](#)

Artiklar med dokument och foton om finska krigsbarn och utbyten med Finland under krigsåren. Använd sökordet "finska" så kommer alla artiklarna upp.

Annars finns de här:

[De finska barnens diet](#)

[Finska flyktingar till Ljusdal](#)

[Husmödrarnas finska resa](#)

["Kiiruhda!" eller finska till husbehov](#)

[714 000 kronor till finska barn](#)

Medlemstidningen arkivXet

I numret "[Gränslöst](#)" finns två artiklar om finska flyktingbarn. En handlar om flyktingbarn som kom till Ljusdal, Järvsö och Färila och en om de som kom till Klockarsvedja gård i Forsa.

I [nummer 2 2016](#) finns en artikel om finska krigsbarnet Jorma Rannikko byggd på brev han skrev till familjen Tegelberg i Söderhamn.

Finska hjärtan

I den fjärde konsert i Gävle Symfoni – STREAM som framfördes 23 april 2020 är det Gävle Symfoniorkesterns violinist Tuulikki Nilsson Salo som bjuder in två musikvänner för att klä det finska känslorna med sång och musik. Konserten spelades utan publik i Gevaliasalen.

Kärva frågor kräver svar!

Finska hjärtan handlar om tragiska livsöden och kärlekslängtan. Stora känslor på finskt vis! Kärva kärleksfrågor som kräver svar. Föreställningen bjuder på eldiga vemodiga melodier på finska och fräsande monologer på finlandssvenska, varvat med tango och operamusik.

Tuulikki Nilsson Salo, sång
Anita Agnas, accordeon, piano
Barbro Lennstam, kontrabas

Walter Rae & Tatu Pekkarinen
Pieni Sydän *Litet hjärta*

Helvi Mäkinen & Leo Anttila
Kotkan ruusu *Kotkas ros*

Toivo Kärki & Reino Helismaa
Täysikuu *Fullmåne*

Toivo Kärki & Kerttu Mustonen
Siks oon mä suruinen *Därför är jag sorgsen*

Piazzolla
Chiquilin de Bachin

Piazzolla
Otono Porteno

Donizetti
Regnava nel silenzio

Lehar
Vilja-lied

Lehar
Meine lippen sie kysen so heiss

Obs: konserten börjar 5 min och 20 sek in i videon

[Hälsinglands museums arbete med romska bilder](#)

I det äldre bondesamhället fanns många kringresande handelsmän och hantverkare. Bland dessa återfanns romer eller personer som talade det språk som idag kallas för romani chib. Romska grupper har varit en del av det svenska samhället i över femhundra år. Trots detta har romer och resande ständigt utsatts för diskriminering. Under 1900-talet kom den rasbiologiskt motiverade politiken att slå hårt mot romska grupper. Denna del av vår historia är idag bristfälligt dokumenterad och flera museer arbetar aktivt med att åtgärda detta.

För att synliggöra romskt kulturarv har Hälsinglands museum och Romska kulturcentret i Malmö tillsammans tagit initiativ till den digitala bildsamlingen Romsk Bilder. Bildsamlingen är en räddningsinsats för att samla in, bevara och tillgängliggöra äldre fotografier med koppling till svenskromsk historia. Bildsamlingen skildrar svenska romers situation under den så kallade resandetiden, alltså den tid då svenska romer inte tilläts bli bofasta. Att inte få vara bofast innebar en ständig kamp för mantalsskrivning och skolgång. Bildsamlingen innehåller för närvarande ca 600 bilder där majoriteten finns tillgängliga för allmänheten via digitaltmuseum.se.

[Att tala med silver: berättelsen om Rosa Taikon](#)

Som en del av Stockholm Craft Week berättade Elin Thomasson, ansvarig för nationella minoriteter/romskt kulturarv på Hälsinglands museum, 1 oktober 2020 om Hälsinglands museums arbete med att förmedla berättelsen om Rosa Taikon, en av 1900-talets mest politiska konstnärer. En berättelse som sträcker sig in i nuet.

I Rosa Taikons smycken möts tradition och förnyelse i ett unikt uttryck, hon var en av Sveriges tekniskt mest skickliga silversmeder. Och dessutom samhällsdebattör i frontlinjen för romers rättigheter. Efter Rosas bortgång donerades hela hennes verkstad till Hälsinglands museum, med målet att skapa den första permanenta utställningen i Sverige som berättar om en romsk konstnär.

[Hälsinglands museums digitala utställning om samiska namn och hantverk](#)

En digital utställning med samiska föremål.

**[Louisa Lyne & di Yiddishe Kapelye](#)
(i samarbete med Folk & Världsmusikgalan)**

Mycket har hänt sedan Louisa Lyne & di Yiddishe Kapelye släppte sitt första album *Debyut* 2012, men genomgående är den varma och känslösamma musikaliska atmosfär som sedan dess fångat publik världen över. Gruppen rör sig med säkerhet mellan traditionell klezmer, modern pop och världsmusik. Med elektroniska beats, latinska rytmer och inslag av konstmusik och folksång arbetar de med jiddisch i ett helt nytt sammanhang, som samtidigt förefaller helt självklart. Louisa Lyne är född i Härnösand och har genom ett brinnande intresse, studier och lust tillägnat sig språket och det judiska kulturarvet. Trots att hon inte vuxit upp med judiska traditioner har hon gjort kulturarvet till sitt och funnit sin alldeles egna konstnärliga röst i dess mitt. Gruppen har rönt stora framgångar både för sina liveframträdanden och album, nu senast för tredje skivan *LUST* som fått lysande recensioner både i Sverige och runt om i Europa. Genom SVT:s programserie *Folkets musik* blev gruppen hyllad med sin version av The Arks *It Takes A Fool To Remain Sane (S'nemt A Nar)*.

Lördag 27 mars 2021 kl 18.00. Galan [direktsänds](#) från Stallet Världens Musik i Stockholm

**[Tibble Transsibiriska](#)
(i samarbete med Folk & Världsmusikgalan)**

”En kompromisslös nyfikenhet och gränslöshet som gör att det sticker ut i Balkanmängden. Domra-plinkande, sång på svenska, dramatiska balladberättelser och klezmerliknande eufori knådas ihop till en kompott som gör att det rycker såväl i ben som i hjärtmuskeln.” Så skrev Lira om senaste albumet *Swedisko*. Tibble Transsibiriska blandar sentimental dramatik och hejdlöst ös på ett sätt som lockat en allt större supporterskara. Med rötter i svensk musik och en stor passion för romsk musiktradition och balkanmusik, skapar sjuemannabandet ny musik som vittnar om kraften i att hämta inspiration över kulturella gränser. Musik som glöder av lekfullhet, driv, virtuositet och spelglädje. Live tar Tibble Transsibiriska andan ur sin publik med massor av energi. Finns det inget dansgolv så dansar folk på borden...

Lördag 27 mars 2021 kl 18.00. Galan [direktsänds](#) från Stallet Världens Musik i Stockholm

[De viktiga första åren -
Hur vi alla kan stötta
barns flerspråkighet](#)

I föreläsningen "De första viktiga åren" ger professor emerita, Leena Huss en bakgrund till varför en ska och hur en kan arbeta med det minsta barnets modersmål. Denna digitala kompetensutveckling är en del av Kultur Gävleborgs projekt Bokstart Gävleborg.

[Kultur Gävleborgs språkpaket](#)

Kultur Gävleborg har arbetat fram ett gratis språkpaket på varje minoritetsspråk (finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska) till de allra yngsta barnen (0-3 år). Språkpaketet innehåller en bok att läsa tillsammans med barnet, ett informationsblad om hur en kan hjälpa sitt barn att utveckla språket samt läskompisen Bella, som kan göra bokläsningen mer levande.

Språkpaketet är en gåva från Region Gävleborg och finns att hämta på [folkbiblioteken](#).

[Intervjun på P4 Gävleborg](#) (2020-11-03)

[Kultur Gävleborgs poddserie om Falnande språk - ur Finnskogen. Ett nomadiskt och tematiskt interregionalt residensprojekt](#)

[Falnande språk - ur Finnskogen. Del 1, introduktion till projektet](#)

[Falnande språk - ur Finnskogen. Del 2, residensresan](#)

[Falnande språk - ur Finnskogen. Del 3, konstnärsintervjuer](#)

[Falnande språk - ur Finnskogen. Seminarium och skisspresentation Genom gränsskogar och minnesfragment](#)

Det digitala seminariet avslutar den första delen i det interregionala residensprojektet och den konstnärliga bildningsresan Falnande språk – ur Finnskogen.

Under seminariet, kommer vi att möta olika erfarenheter och perspektiv som är särskilt kopplade till olika finnskogsmiljöer i Värmland. Men vi kommer också att få ta del av residensdeltagarnas tankar och skisser utifrån deras geografiska förflyttning genom delar av det skogsfinnska arvet, olika bygder och historiska material i Gävleborg och Dalarna (7-11 september).

Här får vi befinna oss i en konstnärlig förhandling och ett erfarenhetsutbyte som har förmågan att pendla mellan då och nu ifråga om en mångfald av språk, hantverk, livsöden, migrationsrörelser och koloniala relationer i Norden.

Residensdeltagare: Jasmin Daryani, Camilla Edström Ödemark, Pia Högman, Malin Lin Nordström, Therése Olsson

Onsdag 2 december 2020 kl 09.00-16.00, via Zoom. [Föranmälan](#) krävs.

[Finnskogarnas magi, besvärjelser och runosånger - Anna Fält](#)

(i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan Gävleborg)

”Jag har aldrig hört något liknande förut” - ett uttalande man ofta hör om Anna Fält. Det är ovanligt att höra människorösten bara sjungandes. Folksångstraditionen erbjuder många uttryckssätt för det mångsidiga instrument som rösten är. Inga andra instrument är nödvändiga.

Anna Fält framför sånger ur de skandinaviska och finsk-ugriska traditionerna samt eget material i form av tonsättningar av urgamla besvärjelser, vallssånger, jojk, vaggvisor, berättelser från Finnskogarna och de nordiska landskapen.

Anna Fält (f. -84) är född, uppvuxen och utbildad i Finland och har bott och arbetat i Sverige sedan 2012. Hon är examinerad inom pop/jazz musik, folksångs-pedagogik samt har en master i nordisk folkmusik från Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Som soloartist jobbar Anna mest inom Sverige och Finland men också i övriga Europa. Hon ger kurser och workshops, komponerar musik för olika föreställningar, tar uppdrag som programledare för Sveriges Radio samt forskar inom folkmusik.

Konserten [livestreamades](#) och spelades in 10 oktober 2020 på Musikhuset, Gävle.

[Kultur Gävleborgs
poddserie om Sveriges
nationella minoriteters kultur
och minoritetsspråk](#)

Kultur Gävleborg har bjudit in gäster som på olika sätt arbetar i länet för att sprida kunskap och kultursatsningar om de nationella minoriteternas kultur och språk.

[Kulturting Gävleborg 2019 i Hofors](#)

Lyssna på Lennart Rohdin, expert inom nationella minoriteter, Kristian Borg, journalist och redaktör för Finnjävlarpodden samt de fyra moderatorer som ledde seminarier med nationella experter, regionala kulturskapare och kulturaktörer.

[Finska krigsbarn - Arkiv Gävleborg, Läns museet Gävleborg
och Skottes Musikteaters arbete med temat](#)

Ulla Ejemar, arkivchef på Arkiv Gävleborg, Ann Nilsén f.d. intendent/museipedagog på Läns museet Gävleborg och Kalle Zerpe, skådespelare och konstnärlig ledare för Skottes Musikteater, berättar om sina respektive arbete på temat finska krigsbarn.

["Finska slingan" - Riksteatern Gävleborgs initiativ för att sprida finska teatergästspel](#)

Tillsammans med Riksteatern nationellt, Riksteatern Gävleborg, Gävle, Hofors, Sandviken kommun, som är finska förvaltningsområden, teaterföreningar och finska föreningar i respektive kommun arrangeras två finskspråkiga scenkonstupplevelser per år.

I avsnittet samtalar övriga samverkansparter kring Finska slingan. Medverkande är:

- Agneta Svens, teaterkonsulent på Riksteatern Gävleborg
- Eeva Östberg, strateg social hållbarhet med inriktning mot nationella minoriteter på Gävle kommun
- Elsa Kontturi, från Finska Klubben i Gävle
- Jonas Elverstig, intendent, Gävle Teaterförening.

[Gävle kommuns arbete med romsk inkludering \(2016-2020\)](#)

I avsnittet medverkar Abedin Denaj ordförande i Gävles Romska Förening och f.d. samhällsvägledare på Gävle kommun som var utvecklingskommun för romsk inkludering till och med sista juni 2020 (i samarbete med Folkteatern Gävleborg).

[Gävle Symfoniorkesters föreställning "Finska hjärtan"](#)

Gävle Symfoniorkesters violinist Tuulikki Nilsson Salo berättar om finsk musik, tango och föreställningen Finska hjärtan som streamades den 23 april 2020.

[Länsmuseet Gävleborgs arbete med urfolket samernas historia](#)

Maria Björck, avdelningschef/arkeolog på Länsmuseet Gävleborg, berättar om Länsmuseet Gävleborgs kartläggning av samiska kulturlämningar så att platserna kan bli kända och skyddade.

[Majvor Mäki Sjöberg, tornedalsk författare från Gävleborg](#)

Majvor Mäki Sjöberg berättar om sina rötter, sitt minoritetsspråk (meänkieli) och sitt författarskap (i samarbete med Folkteatern Gävleborg).

[Rosa Taikons samling på Hälsinglands museum](#)

I avsnittet medverkar Elin Magnusson, ansvarig för minoritetsfrågor och romskt kulturarv på Hälsinglands museum. Efter Rosa Taikons bortgång år 2017 donerades hennes ateljé till Hälsinglands museum.

[Mona Mörtlund - I staden viskade vi de gamla orden](#)
(i samarbete med Länsstyrelsen Gävleborg)

Poeten och författaren Mona Mörtlund berättade 30 september 2020 om den tornedalska minoriteten och språket meänkieli, om konsekvenserna av försvenskningpolitiken och hennes egen resa i sökandet av en språklig och kulturell identitet.

[Elin Thomasson - romsk historia](#)
(i samarbete med Länsstyrelsen Gävleborg)

I över femhundra år har romska grupper funnits i Sverige. Romsk historia är sedan länge en del av svensk kulturhistoria, men källor som berättar om romers historia är få. Romskt kulturarv finns i begränsad utsträckning representerad på museer i Sverige. Samtidigt är tillgång till historien viktigt för att kunna bevara och utveckla sin kultur. Elin Thomasson, minoritetsansvarig vid Hälsinglands museum, berättade 30 september 2020 om romsk historia i Gävleborg samt om Hälsinglands museums arbete för att bevara densamma.

[Kunskap är makt \(i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan Gävleborg\) och lansering av Kultur Gävleborgs språkpaket](#)

Lyssna på Bagir Kwiek som är Sveriges femte läsambassadör, med främsta fokus på minoriteten romer. Uppdraget handlar om att sprida läslust och att verka för att alla ska få samma möjligheter att hitta till litteraturen. Att verka läsfrämjande och att genomföra läsfrämjande insatser tillsammans med minoriteten romer.

Läsambassadören säger själv att han vill uppmuntra andra att aldrig ge upp, aldrig sluta tro på att man kan göra det omöjliga möjligt. Han vill även vara en brobyggare mellan romerna och majoritetssamhället.

Föreläsningen [livestreamades](#) och spelades in 3 oktober 2020. Ett eftersamtal med Abedin Denaj, ordförande i [Gävles Romska Förening](#), kompletterade föreläsningen.

Vid detta tillfälle lanserade Kultur Gävleborg sina språkpaket på varje minoritetsspråk till de yngsta barnen. Mer information på www.regiongavleborg.se/sprakpaket.

Skogsfinnar

Under 1600-talet kom många finska migranter till den svenska utmarken. Länsmuseet Gävleborg arbetar bland annat med projektet Skogsfinnar i Hassela och kan med hjälp av arkeologi berätta om de skogsfinska lämningarna.

[En husgrund vid Östra Kölsjön i Hassela finnmark - Arkeologisk undersökning](#) (rapport 2020, pdf)

[Skogsfinnar i Hassela](#) (föreläsning)

[Ohtsedidh - Samiska kulturyttringar i Mellansverige](#)

Ohtsedidh är ett projekt som vill synliggöra och sprida kunskap om ett samiskt kulturarv utanför dagens renskötselområde. En samisk befolkning har sedan lång tid funnits i Mellansverige. Trots att källorna är många vet vi väldigt lite om den samiska kulturhistorien i regionen.

Projektet är ett samarbete mellan de tre läns museerna i Dalarna, Gävleborg och Västmanland samt Gaaltije sydsamiskt kulturcentrum.

[Arkeologisk undersökning av sockenlappbostället utanför Järvsö](#)

Länsmuseet Gävleborg, Gaaltije sydsamiskt kulturcentrum och Stene byaförening har gjort en arkeologisk undersökning av ett sockenlappboställe utanför Järvsö i Hälsingland finansierat av Länsstyrelsen Gävleborg (film, 2017).

**Information om
Sveriges nationella minoriteters
rättigheter, kultur och språk
finns på**
www.regiongavleborg.se/minoritet

